

54C4A48ED96C943AF7C83C47D3CF487C17CCAFB3

identyfikator LXI/638/2018/13

UCHWAŁA NR LXI/638/2018

Rady Miasta Tarnobrzega

z dnia 26 lipca 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia
Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 i art.18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.) oraz art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 882 ze zm.), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U. z 2017 r. poz. 458) **Rada Miasta Tarnobrzega uchwala, co następuje:**

§ 1 .

Przyjmuje się Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

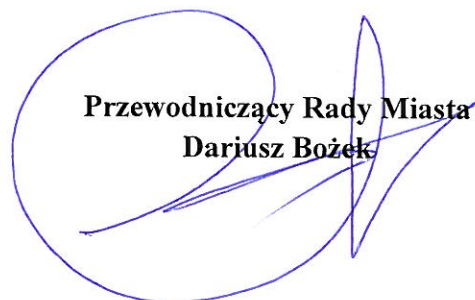
§ 2 .

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tarnobrzega.

§ 3 .

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady Miasta
Dariusz Bożek**

UZASADNIENIE

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. został ustanowiony Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego określający strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnieniem dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej. Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.) do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie ochrony zdrowia.

Zgodnie z celami określonymi w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego działania gminy podejmowane w niniejszym obszarze powinny być ujęte w formie programu ochrony zdrowia psychicznego.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Tarnobrzega
Dariusz Bożek

Załącznik do Uchwały Nr LXI/638/2018
Rady Miasta Tarnobrzega
z dnia 26.07.2018 r.
w sprawie przyjęcia Programu Ochrony
Zdrowia Psychicznego dla Miasta
Tarnobrzega
na lata 2018-2022

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022

Spis treści

I. WSTĘP	2
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO.....	4
III. ZDROWIE PSYCHICZNE - OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO W TERMINOLOGII PSYCHIATRYCZNEJ.....	6
IV. ZASOBY I OBSZAR OPIEKI PSYCHIATRYCZNEJ I SPOŁECZNEJ OBJĘTE PROGRAMEM.....	7
1. Diagnoza obszaru objętego Programem.....	12
2. Zasoby psychiatrycznej opieki zdrowotnej	15
3. Zasoby w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	18
4. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Miasta Tarnobrzega.....	31
V. CELE I PRIORYTETY PROGRAMU.....	33
VI. PODSUMOWANIE	36

I. WSTĘP

Zdrowie według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) to stan cechujący się uzyskaniem dobrego samopoczucia na poziomie fizycznym, psychicznym i społecznym. Nie jest on zatem związany tylko z brakiem choroby czy niedomaganiem. Zdrowie w pojęciu ogólnym i powszechnym to stan przeciwny chorobie. Stan psychiczny jest zdeterminowany wieloma czynnikami, w tym biologicznymi (genetycznymi, płciowymi), indywidualnymi (np. doświadczeniami osobistymi) rodzinnymi i społecznymi (np. wsparcie społeczne) oraz ekonomicznymi i środowiskowymi (np. status społeczny i warunki życia).

Zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw człowieka z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa, organów administracji rządowej, samorządowej oraz instytucji do tego powołanych.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia ZDROWIE to nie tylko całkowity brak choroby czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu. W tym aspekcie zdrowiem psychicznym jest nie tylko brak zaburzeń psychicznych, ale również stan, w którym osoba zdaje sobie sprawę ze swego potencjału, może sobie radzić ze stresem, pracować efektywnie oraz jest w stanie funkcjonować w społeczeństwie. Zdrowie psychiczne jest istotnym elementem zdrowia publicznego. Ogólnie można powiedzieć, że zdrowie psychiczne opisują następujące kryteria: właściwa postawa wobec własnego „ja”, samoakceptacja i umiejętność życia z samym sobą, akceptowanie zarówno własnych ograniczeń, jak i możliwości, rozwój i samorealizacja, posiadanie długofalowych celów, brak stagnacji, wykorzystywanie swoich umiejętności i rozwijanie ich, autonomia, czyli niezależność emocjonalna od najbliższego otoczenia, właściwa percepcja rzeczywistości i jej ocena, pozostawianie sobie marginesu na nie wiedzę, wieloaspektowość otaczającego nas świata i innych ludzi, radzenie sobie z wymaganiami otoczenia, tolerancja dla naturalnych w danej kulturze wymagań, asertywne znoszenie uwagi krytyki, kompetencja w działaniu – docenienie własnych umiejętności i umiejętność ich wykorzystywania, pozytywne relacje z bliższymi i dalszymi znajomymi.

Program Zdrowotny to zespół zaplanowanych i zamierzonych działań z zakresu opieki zdrowotnej ocenianych jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione, umożliwiających w określonym terminie osiągnięcie założonych celów, polegających na wykrywaniu i realizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawy stanu zdrowia określonej grupy świadczeniobiorców, finansowany ze środków publicznych, dotyczących w szczególności:

- ważnych zjawisk epidemiologicznych,
- innych niż określone wyżej istotnych problemów zdrowotnych dotyczących całej lub określonej grupy świadczeniobiorców przy istniejących możliwościach ich eliminowania bądź ograniczania lub wdrożenia nowych procedur medycznych i przedsięwzięć

profilaktycznych art. 5 pkt 30 i art. 48 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych(t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1938 ze zm.).

Profilaktyka zachorowań to szereg działań mających na celu zapobieganie chorobie bądź innemu niekorzystnemu zjawisku zdrowotnemu przed jego rozwinięciem się poprzez kontrolowanie przyczyn i czynnika ryzyka. Polega ona na zapobieganiu poważniejszym konsekwencjom choroby poprzez jej wczesne wykrycie i leczenie. Celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu zahamowanie postępu lub powikłań już istniejącej choroby. Dzięki temu prowadzi do ograniczenia niesprawności i inwalidztwa. Istotnym elementem profilaktyki jest także zapobieganie powstawaniu niekorzystnych wzorów zachowań społecznych, które przyczyniają się do podwyższania ryzyka choroby.

Promocja zdrowia definiuje się jako działania umożliwiające poszczególnym osobom i społeczności zwiększenie kontroli nad czynnikiem warunkującym stan zdrowia i przez to jego poprawę, promowanie zdrowego trybu życia oraz środowiskowych i indywidualnych czynników sprzyjających zdrowiu (przykładowo przygotowanie i kolportowanie ulotek poświęconych zdrowemu odżywianiu nie będzie spełniało definicji programu zdrowotnego, ale mieści się w pojęciu promocji zdrowia).

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego jest programem reform polskiego systemu wsparcia i leczenia osób z zaburzeniami psychicznymi, zaplanowany do realizacji w latach 2017-2022. Obejmuje zadania medyczne, naukowe, społeczne, promocyjne i organizacyjne. Zakłada realizację trzech głównych celów. Są to:

1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
3. Rozwój badań naukowych i systemu informacji z zakresu zdrowia psychicznego.

Przedstawiony Program ma na celu nie tylko skierowanie uwagi na potrzeby pacjentów z zaburzeniami psychicznymi, ale przede wszystkim ma unaocznić potrzebę zmiany modelu funkcjonowania środowiska specjalistów, tak by mogli zapoznać się z modelem leczenia środowiskowego, oswoić się z nim i zacząć świadomie stosować. Zdrowie jest dostępne poprzez zaangażowanie się środowiska w proces leczenia. Leczenie to nie tylko samo funkcjonowanie systemu opieki szpitalnej czy ambulatoryjnej. Decydująca w procesie leczenia jest jakość pomocy, jej rozumienie, znaczenie i wartość.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. z 2017 poz. 882 ze zm.), zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego realizują organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach na rzecz ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Celem ustawy o ochronie zdrowia psychicznego jest zapewnienie gwarancji poszanowania praw i wolności obywatelskich, wśród których zdrowie psychiczne zajmuje kluczową rolę. Ustawa wraz z przepisami wykonawczymi nakłada także na organy administracji publicznej zadania związane z organizowaniem i prowadzeniem działań w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym. Już pierwsze zapisy ustawy wskazują, że ochronę zdrowia psychicznego zapewniają, obok organów administracji rządowej i instytucji do tego powołanych, także organy samorządowe.

Podstawą opracowania niniejszego Programu jest Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 roku (Dz. U. z 2017 poz. 458).

Ww. program określa strategię działań mających na celu:

- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Do zadań głównych Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego należy:

- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb, w tym upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej,
- upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego, w tym aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej,
- wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy (PUP),
- skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy, w tym powołanie lub kontynuacja działania lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu,
- opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń,
- realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego,
- współpraca w zakresie zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Powyższe zadania są realizowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia na podstawie którego przygotowano „Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022” zwany w dalszej części „Programem”, który jest dokumentem obejmującym swym zasięgiem miasto Tarnobrzeg. Program oparty jest na zasadzie integracji działań na rzecz poprawy i utrzymania zdrowia psychicznego społeczności lokalnej. Program realizowany będzie przez różne podmioty; zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki całodobowego i dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, warsztaty terapii zajęciowej, szkoły, organizacje pozarządowe.

Kierunki działań wyznaczone w niniejszym Programie zmierzają do podejmowania kompleksowych działań na rzecz ochrony zdrowia psychicznego, przeciwdziałania stygmatyzacji i dyskryminacji, poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin oraz współpracy w zakresie zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej realizowanych z Centrum Zdrowia Psychicznego (CZP) w Nowej Dębie wskazanego Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 poz. 852) do pilotażu psychiatrii środowiskowej zgodnie z założeniami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2017 poz. 458).

III. ZDROWIE PSYCHICZNE - OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO W TERMINOLOGII PSYCHIATRYCZNEJ

Zdrowie psychiczne – pojęcie „zdrowie psychiczne” nie jest definiowane w sposób jednorodny i uniwersalny, informacje diagnostyczne dla obszaru dziedziny formułowane są z perspektywy definicji ujętej w podstawowym akcie prawnym funkcjonującym w omawianym obszarze, tj. ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, uznające zdrowie psychiczne jako fundamentalne dobro człowieka i odwołujące się do sfery „zaburzeń psychicznych”.

Depresja – pojęcie stosowane w terminologii psychiatrycznej, odnoszące się do zespołów objawów depresyjnych występujących w przebiegu chorób afektywnych (określanych także jako zaburzenia afektywne, zaburzenia nastroju), a odpowiednikiem tego terminu w obowiązującej w Polsce klasyfikacji chorób ICD-10 jest termin „epizod depresyjny”. Epizody depresji, zarówno jednobiegunowej jak i dwubiegunowej ze względu na ich nasilenie, różnicowane są na epizody depresji łagodne, epizody depresji umiarkowane, epizody depresji ciężkie bez objawów psychotycznych, epizody depresji ciężkie z objawami psychotycznymi.

Zaburzenia psychiczne – zgodnie z art. 3 ww. ustawy pojęcie „osoba z zaburzeniami psychicznymi” odnosi się do osoby:

- chorej psychicznie (wykazującej zaburzenia psychotyczne),
- upośledzonej umysłowo; wykazującej inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Zaburzenia osobowości – ciężkie zaburzenia struktury charakteru i sposobu zachowania się osoby, zazwyczaj obejmujące kilka wymiarów osobowości i prawie zawsze związane z dostrzegalnym zaburzeniem funkcjonowania indywidualnego i społecznego.

Upośledzenie umysłowe (F70-F79) – stan zahamowania lub niepełnego rozwoju umysłu, który charakteryzuje się statystycznie istotnym obniżeniem ogólnej sprawności intelektualnej w porównaniu z wartością przeciętną ($IQ < 70$), w tym zdolności: poznawczych, mowy, ruchowych i społecznych.

Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone (F99) - zaburzenia psychiczne bliżej nieokreślone (BNO).

Oddział psychiatryczny – oddział funkcjonujący w podmiocie leczniczym (szpitalu/zakładzie).

Oddział dzienny – forma leczenia szpitalnego polegająca na przebywaniu pacjenta na oddziale leczniczym tylko w dzień.

IV. ZASOBY I OBSZAR OPIEKI PSYCHIATRYCZNEJ I SPOŁECZNEJ OBJĘTE PROGRAMEM

Na terenie miasta Tarnobrzega funkcjonują placówki medyczne świadczące usługi w zakresie opieki psychiatrycznej realizujące umowę z Podkarpackim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Rzeszowie, które są istotnym elementem wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela 1. Placówki medyczne zlokalizowane na terenie Tarnobrzega realizujące umowę z POW NFZ. Opieka Psychiatryczna i Leczenie Uzależnień.

Nazwa świadczeniodawcy	Zakres świadczeń	Miejsce udzielania świadczeń	
Przychodnia Specjalistyczna	Poradnia Zdrowia Psychicznego	Tarnobrzeg	ul. 1 Maja 1
NZOZ Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy Hospicjum Świętego Ojca Pio	Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Psychiatryczny dla dorosłych	Tarnobrzeg	ul. Konstytucji 3 Maja 11
NZOZ Specjalistyczna Poradnia Zdrowia Psychicznego	Poradnia Zdrowia Psychicznego	Tarnobrzeg	ul. 1 Maja 11
Wojewódzki Ośrodek terapii uzależnienia od Alkoholu i Wpółuzależnienia w Stalowej Woli	Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Wpółuzależnienia	Tarnobrzeg	ul. Wiejska 17
Wojewódzki Ośrodek terapii uzależnienia od Alkoholu i Wpółuzależnienia w Stalowej Woli	Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Tarnobrzeg	ul. Wiejska 17
Wojewódzki Ośrodek terapii uzależnienia od Alkoholu i Wpółuzależnienia w Stalowej Woli	Poradnia Leczenia Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych	Tarnobrzeg	ul. Wiejska 17

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 2. Ogólna liczba pacjentów z zaburzeniami psychiatrycznymi i leczeniem uzależnień z miejscem zamieszkania w mieście Tarnobrzeg.

Rok sprawozdawczy	Liczba
2014	2220
2015	2247
2016	2315

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Powyższa tabela wskazuje na wzrost ilości leczonych mieszkańców z problemami psychicznymi i uzależnieniami.

Tabela 3. Liczba pacjentów sprawozdanych w ramach poszczególnych form opieki.

Typ opieki	Rok sprawozdawczy		
	2014	2015	2016
ambulatoryjna	2075	2074	2137
dzienna	35	51	59
stacjonarna	298	304	333
środowiskowa	0	0	0

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Dane wskazują, że największą liczbę osób stanowią pacjenci leczeni w opiece ambulatoryjnej oraz zaobserwowany jest wzrost liczby pacjentów w poszczególnych latach.

Tabela 4. Liczba pacjentów sprawozdanych z uwzględnieniem grup wiekowych

Grupa wiekowa	Rok sprawozdawczy		
	2014	2015	2016
pozostali	1717	1706	1739
do 18 roku życia	138	154	161
powyżej 65 roku życia	365	387	415
Suma końcowa	2220	2247	2315

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Z przedstawionych informacji wynika ze największą liczbą mieszkańców Tarnobrzega leczonych z powodu chorób psychicznych i uzależnień było w 2016 r.

Tabela 5. Liczba pacjentów sprawozdanych z uwzględnieniem grupy rozpoznania.

Grupy ICD-10	Rok sprawozdawczy		
	2014	2015	2016
Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii [schizotypowe] i urojeniowe (F20-F29)	355	322	323
Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	92	87	91
Zaburzenia nastroju [afektywne] (F30-F39)	464	500	514

Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną (F40-F48)	746	744	674
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	44	29	41
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków [substancji] psychoaktywnych (F10-F19)	314	315	358
Zaburzenia psychiczne organiczne, włącznie z zespołami objawowymi (F00-F09)	277	297	324
Zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologicznego) (F80-F89)	67	87	108
Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym (F90-F98)	42	53	41
Zaburzenie psychiczne, inaczej nie określone F99	29	29	37
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F50-F59)	21	18	21

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Powyższa tabela przedstawia najczęstsze zachorowania z powodu zaburzeń nerwicowych, związane ze stresem i pod postacią somatyczną (F40-F48), najwyższą ilość zachorowań zaobserwowano w 2014 r.

Tabela 6. Liczba pacjentów sprawozdanych z uwzględnieniem typu opieki i grupy wiekowej.

Podział	Grupa wiekowa	Rok sprawozdawczy		
		2014	2015	2016
ambulatoryjna	pozostali	1594	1571	1601
	do 18 roku życia	134	149	155
	powyżej 65 roku życia	347	354	381
dzienna	pozostali	24	28	39
	do 18 roku życia	4	4	7
	powyżej 65 roku życia	7	19	13
stacjonarna	pozostali	266	259	279
	do 18 roku życia	6	6	9
	powyżej 65 roku życia	26	39	45

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 7. Liczba pacjentów sprawozdanych z uwzględnieniem grupy rozpoznań, typ opieki, grupy wiekowej.

Grupy ICD-10	Podział	Grupa wiekowa	Rok sprawozdawczy		
			2014	2015	2016
Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii [schizotypowej] i urojeniowe F20-F29	ambulatoryjna	pozostali	259	237	230
		do 18 roku życia	5	2	2
		powyżej 65 roku życia	42	49	46
	dzienna	pozostali	1	-	3
		powyżej 65 roku życia	2	-	1
	stacjonarna	pozostali	80	64	67
powyżej 65 roku życia		11	10	13	
Upośledzenie umysłowe F70-F79	ambulatoryjna	pozostali	77	71	79
		do 18 roku życia	9	9	7
		powyżej 65 roku życia	1	1	-
	stacjonarna	pozostali	8	8	11
		do 18 roku życia	-	2	2
Zaburzenia nastroju [afektywne] F30-F39	ambulatoryjna	pozostali	348	361	379
		do 18 roku życia	1	4	4
		powyżej 65 roku życia	103	122	121
	dzienna	pozostali	1	-	1
		powyżej 65 roku życia	1	1	1
	stacjonarna	pozostali	25	26	21
		powyżej 65 roku życia	2	5	7
Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną F40-F48	ambulatoryjna	pozostali	647	648	590
		do 18 roku życia	17	13	10
		powyżej 65 roku życia	74	76	70
	dzienna	pozostali	-	-	2
	stacjonarna	pozostali	13	9	11
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych F60-F69	ambulatoryjna	pozostali	38	28	38
		powyżej 65 roku życia	-	-	2
	dzienna	pozostali	2	1	1
	stacjonarna	pozostali	6	-	1
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków psychoaktywnych F10-F19	ambulatoryjna	pozostali	241	213	254
		do 18 roku życia	6	3	4
		powyżej 65 roku życia	10	12	16
	dzienna	pozostali	17	26	30
		powyżej 65 roku życia	1	-	-
stacjonarna	pozostali	107	130	132	

		do 18 roku życia	2	1	-
		powyżej 65 roku życia	2	4	4
Zaburzenia psychiczne organiczne, włącznie z zespołami objawowymi F00-F09	ambulatoryjna	pozostali	125	139	144
		do 18 roku życia	1	1	-
		powyżej 65 roku życia	121	116	133
	dzienna	pozostali	3	1	2
		powyżej 65 roku życia	3	18	11
	stacjonarna	pozostali	32	27	37
		do 18 roku życia	1	-	-
powyżej 65 roku życia		11	20	23	
Zaburzenia rozwoju psychicznego F80-F89	ambulatoryjna	pozostali	4	6	10
		do 18 roku życia	62	81	96
	dzienna	do 18 roku życia	4	3	6
		pozostali	-	-	1
	stacjonarna	do 18 roku życia	-	-	1
pozostali		1	4	2	
Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym F90-F98	ambulatoryjna	do 18 roku życia	40	44	35
		pozostali	-	1	1
	stacjonarna	do 18 roku życia	2	4	6
		pozostali	22	21	27
Zaburzenie psychiczne, inaczej nie określone F99	ambulatoryjna	do 18 roku życia	3	4	1
		powyżej 65 roku życia	4	4	7
		pozostali	1	-	2
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi F50-F59	ambulatoryjna	pozostali	13	8	9
		do 18 roku życia	-	5	4
		powyżej 65 roku życia	7	5	8
	stacjonarna	do 18 roku życia	1	-	-

Źródło: Podkarpacki Oddział Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Z informacji uzyskanych z Podkarpackiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, że większą część osób z problemami psychicznymi stanowią pacjenci w przedziale wiekowym między 18 a 65 r. życia.

1. Diagnoza obszaru objętego Programem

Tarnobrzeg jest miastem na prawach powiatu, liczba mieszkańców stanowi mniej niż 50 tys. osób. W populacji mieszkańców przeważają kobiety. W latach 2014-2016 liczba ogólna mieszkańców oraz kobiet i mężczyzn uległa zmniejszeniu co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba ludności Miasta Tarnobrzega na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 47595 mieszkańców.

Wyszczególnienie	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Ogółem	48000	47816	47595
Mężczyźni	23081	22974	22826
Kobiety	24919	24842	24769

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

Z danych uzyskanych od Głównego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie wynika, że największą część mieszkańców Tarnobrzega w latach 2014-2016 stanowią osoby w wieku produkcyjnym, stanowi to ok. 62% ludności.

Tabela 2. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Tarnobrzegu w latach 2014-2016 r.

Wyszczególnienie	2014		2015		2016	
	osoby	%	osoby	%	osoby	%
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	7758	16,2	7605	15,9	7500	15,8
Ludność w wieku produkcyjnym	30248	63,0	29868	62,5	29429	61,8
Ludność w wieku poprodukcyjnym	9994	20,8	10343	21,6	10666	22,4
Ludność Ogółem	48000	100,0	47816	100,0	47595	100,0

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

Struktura wiekowa mieszkańców Tarnobrzega zmienia się poprzez systematyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem narastającym i coraz bardziej odczuwalnym. O liczbie mieszkańców Miasta Tarnobrzega cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych i upośledzenia umysłowego świadczyć mogą jedynie dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu, dotyczące wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności mieszkańców Tarnobrzega z podaniem przyczyn w latach 2014-2016 r.

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
	2014	2015	2016
01-U upośledzenia umysłowe	9	12	6
02-P choroby psychiczne	118	133	136

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu.

Z powyższych informacji wynika, że znaczną część przyczyn niepełnosprawności są choroby psychiczne, które w latach 2014-2016 są liczbą wzrastającą.

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń z powodu chorób psychicznych i upośledzenia umysłowego mieszkańców Tarnobrzega w latach 2014-2016 z wyszczególnieniem na stopień niepełnosprawności, wiek oraz płeć.

Rok	Kod przyczyny niepełnosprawności	Stopień niepełnosprawności				Wiek				Płeć	
		Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	16-25 lat	26-40 lat	41-60 lat	61 i więcej	K	M
2014	02-P choroba psychiczna										
	01-U upośledzenie umysłowe	44	81	2	127	19	33	58	17	65	62
2015	02-P choroba psychiczna										
	01-U upośledzenie umysłowe	34	107	4	145	23	33	73	16	73	72
2016	02-P choroba psychiczna										
	01-U upośledzenie umysłowe	41	98	3	142	16	30	65	31	63	79
Razem		119	286	9	414	58	96	196	64	201	215

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu.

Największą grupę osób z wydanymi orzeczeniami o stopniu niepełnosprawności z powodu chorób psychicznych stanowią osoby w wieku od 41 do 60 lat, u których w 2015 r.

stanowi najwyższą liczbę wydanych orzeczeń z powodu chorób psychicznych i upośledzenia umysłowego. Wśród osób z zaburzeniami psychicznymi większą liczbę wydanych orzeczeń stanowią mężczyźni. Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym także związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych - alkoholu, narkotyków i leków.

Stan zdrowia psychicznego mieszkańców Miasta Tarnobrzega obrazują również dane dot. liczby samobójstw i prób samobójczych jakie miały miejsce w latach 2014-2016.

Tabela 5. Dane dotyczące liczby zamachów samobójczych:

Rok	ogółem	w tym zakończonych zgonem	Mężczyźni		Kobiety	
			ogółem	w tym zakończonych zgonem	ogółem	w tym zakończonych zgonem
2014	10	9	9	8	1	1
2015	11	10	9	9	2	1
2016	10	8	8	8	2	0

Źródło: Komenda Miejska Policji w Tarnobrzegu.

Uzyskane dane wskazują na większą część zamachów samobójczych wśród mężczyzn, a także największą liczbę zamachów samobójczych zarejestrowano w 2015 r.

Tabela 6. Dane dotyczące wieku osób popełniających samobójstwo (zakończonych zgonem):

Wiek	2014	2015	2016
14 lat i mniej	-	-	-
15-29 lat	1	1	-
30-49 lat	3	4	2
50-69 lat	4	5	5
70 i więcej	1	-	1

Źródło: Komenda Miejska Policji w Tarnobrzegu.

Najwięcej zgonów z powodu popełnienia samobójstwa w latach 2014-2016 zaobserwowano u ludzi w wieku od 50 – 69 lat.

2. Zasoby psychiatrycznej opieki zdrowotnej

Mieszkańcy miasta Tarnobrzega korzystają z opieki zdrowotnej realizującej świadczenia w zakresie psychiatrii i leczenia uzależnień w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia (ambulatoryjna i stacjonarna opieka zdrowotna) na terenie całej Polski jest to indywidualna decyzja każdego mieszkańca o jego miejscu leczenia. Jednak najbliższymi położonymi placówkami, które specjalizują się w zakresie zdrowia psychicznego są: SPZ ZOZ w Nowej Dębie przy ul. M. C. Skłodowskiej 1a, Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu przy ul. Schinzla 13, Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli przy ul. Staszica 4, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli przy ul. Dąbrowskiego 7, filia w Tarnobrzegu przy ul. Wiejskiej 17.

➤ **Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowej Dębie – Poradnia Psychiatryczna, ul. M.C Skłodowskiej 1a**

Oddział Psychiatryczny obecnie posiada 73 łóżka szpitalne przeznaczony dla chorych powyżej 18 roku życia z wszelkimi zaburzeniami psychicznymi. Oddział posiada akredytację dla prowadzenia podyplomowych staży specjalizacyjnych. Posiada także dostęp do wysokospecjalistycznych metod diagnostycznych jak badanie neuroobrazowe CT, badanie elektrofizjologiczne EEG. Celem oddziaływań terapeutycznych jest:

- poprawa stanu psychicznego,
- redukcja objawów i zachowań chorobowych,
- poprawę współpracy we własnym leczeniu.

By sprostać wymaganiom stawianym przez terapię zajęciową i potrzeby rekreacyjne pacjentów zagospodarowano teren wokół oddziału, gdzie utworzono ogródek z rabatami kwiatowymi i miejscem ogniskowym. W oddziale pracuje zespół terapeutyczny w skład, którego wchodzi lekarze, psycholodzy, terapeuci zajęciowi, pielęgniarki, opiekunowie, pracownik socjalny, sekretarka. Zespół ten zapewnia serdeczny i życzliwy stosunek do pacjentów oraz wyrozumiałość wobec ich problemów. Oddział zapewnia pełną opiekę lekarsko - pielęgniarską, badania laboratoryjne i konsultacje specjalistyczne, diagnostykę psychiatryczną i psychologiczną. Osoby z zaburzeniami psychicznymi leczone są w Poradni Psychiatrycznej i na Oddziale Psychiatrycznym, w którym prowadzone są zajęcia terapeutyczne dla pacjentów. Pacjenci z zaburzeniami psychicznymi wymagający leczenia rehabilitacyjnego kierowani są do ośrodków w Krakowie i w Warszawie. Ponadto chorzy objęci są opieką środowiskową przez lekarza psychiatrę i psychologa, kierowani są do Środowiskowego Domu Samopomocy w Nowej Dębie, celem uczęszczania na warsztaty zajęciowe.

Tabela 1. Liczba hospitalizowanych mieszkańców Tarnobrzega w oddziale Psychiatrii w latach 2014-2016 r. z podaniem przyczyn hospitalizacji i w podziale na płeć.

Przyczyny Hospitalizacji	2014		2015		2016	
	K	M	K	M	K	M
Uzależnienia	10	90	16	103	17	77
Schizofrenia/psychozy	45	35	30	23	25	40
Zaburzenia nerwicowe	4	5	3	5	0	2
Inne	24	25	28	28	37	43

Źródło: Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowej Dębie – Poradnia Psychiatryczna.

Z uzyskanych informacji wynika, że najczęstszą przyczyną hospitalizacji mieszkańców Tarnobrzega w SPZ ZOZ w Nowej Dębie wśród kobiet jest to schizofrenia i psychozy, wśród mężczyzn są to uzależnienia.

➤ **Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu, Oddział Psychiatryczny, ul. dr Zygmunta Schinzla 13**

Oddział Psychiatryczny działa w Sandomierskim szpitalu od 1990 r. Od wielu lat oprócz działalności diagnostycznej i terapeutycznej prowadzi staże podyplomowe i specjalizacyjne dla lekarzy i psychologów. Od 2006 r. dzięki bogatej ofercie świadczeń i stosownej liczbie specjalistów zdobył najwyższy stopień referencji przyznawany przez NFZ przy kontraktowaniu usług. Oddział jest przeznaczony dla chorych powyżej 18 r. życia, ze wszelkimi zaburzeniami psychicznymi. Oddział zapewnia całodobową opiekę lekarską. Udziela różnorodnych świadczeń medycznych, prowadzi diagnostykę psychiatryczną, psychologiczną, przeprowadza konsultacje specjalistyczne, badania laboratoryjne, EEG. Stosuje leczenie biologiczne oraz oddziaływania psychoterapeutyczne i rehabilitacyjne. W oddziale realizowane są programy dla osób z pierwszym i kolejnymi epizodami schizofrenii obejmujące oprócz diagnostyki i leczenia cykl zajęć psychoedukacyjnych dla pacjentów i ich rodzin. W ramach programu diagnostyczno terapeutycznego dla osób uzależnionych od alkoholu pacjenci oprócz detoksykacji, otrzymują podstawowe informacje o problemie uzależnień, są motywowani do dalszego leczenia i kierowani do stosownych placówek. Po leczeniu w oddziale całodobowym istnieje możliwość kontynuacji terapii w Oddziale Dziennym Psychiatrycznym lub w Poradni Zdrowia Psychicznego u wybranego lekarza. Oddział Psychiatryczny aktywnie uczestniczy w realizacji międzynarodowego programu przeciwko dyskryminacji i stygmatyzacji osób chorych psychicznie.

Tabela 2. Liczba hospitalizowanych mieszkańców Miasta Tarnobrzega w oddziale Psychiatrii w latach 2014-2016 r. z podaniem przyczyny hospitalizacji i z podziałem na płeć:

Przyczyny Hospitalizacji	2014		2015		2016	
	K	M	K	M	K	M
Uzależnienia	2	10	5	6	1	7
Schizofrenia/psychozy	9	6	2	4	2	3
Zaburzenia nerwicowe	0	3	3	1	1	0
Inne	0	0	1	0	0	2

Źródło: Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu.

Z powyższej tabeli wynika, że większą część liczby hospitalizowanych mieszkańców Tarnobrzega w oddziale psychiatrii w Sandomierzu stanowią mężczyźni, u których najczęstszą przyczyną hospitalizacji są uzależnienia.

➤ **Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli, Oddział Psychiatryczny, ul. Staszica 4.**

Oddział jest przeznaczony dla chorych powyżej 18 r. życia ze wszelkimi zaburzeniami psychicznymi. Oddział zapewnia całodobową opiekę lekarską. Udziela różnorodnych świadczeń medycznych, prowadzi diagnostykę psychiatryczną, psychologiczną, przeprowadza konsultacje specjalistyczne, badania laboratoryjne, EEG, KT głowy. Stosuje leczenie biologiczne oraz oddziaływania psychoterapeutyczne i rehabilitacyjne. W oddziale realizowane jest wsparcie dla osób z pierwszym i kolejnymi epizodami schizofrenii oraz depresją obejmujące oprócz diagnostyki wraz z leczeniem, cykl zajęć psychoedukacyjnych dla pacjentów z ich rodzinami. W ramach programu diagnostyczno - terapeutycznego dla osób uzależnionych od alkoholu pacjenci oprócz detoksykacji, otrzymują podstawowe informacje o problemie uzależnień, są motywowani do dalszego leczenia i kierowani do stosownych placówek. Po leczeniu w oddziale całodobowym istnieje możliwość kontynuacji terapii w Poradni Zdrowia Psychicznego u wybranego lekarza. Oddział Psychiatrii i OLAZA aktywnie uczestniczy przeciwko dyskryminacji i stygmatyzacji osób chorych psychicznie.

Tabela 3. Liczbę hospitalizowanych mieszkańców Tarnobrzega w oddziale Psychiatrii w latach 2014-2016 r. z podaniem przyczyn hospitalizacji i w podziale na płeć .

Przyczyny Hospitalizacji	2014		2015		2016	
	K	M	K	M	K	M
Uzależnienia	-	-	-	-	-	-
Schizofrenia/psychozy	-	1	-	-	-	-
Zaburzenia nerwicowe	-	-	-	-	-	-
Organiczne zaburzenia nastroju	1	-	-	-	1	-
Organiczne zaburzenia urojeniowe	1	-	-	-	-	-

Zaburzenia depresyjne nawracające	-	1	-	-	-	-
Zaburzenia psychiczne/ Zaburzenia zachowania w ZUA	-	-	-	-	-	1

Źródło: Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli, Oddział Psychiatryczny

Największą liczbę hospitalizacji mieszkańców Tarnobrzega w latach 2014-2016 w oddziale psychiatrii Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w Stalowej Woli zaobserwowano w 2014 r.

➤ **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Stalowa Wola, filia w Tarnobrzegu, ul. Dąbrowskiego 7.**

Podstawowym celem działania jest wykonywanie działalności leczniczej poprzez udzielanie świadczeń zdrowotnych oraz działalności pozaleczniczej poprzez promocję zdrowia, realizację działań dydaktycznych, badawczych i szkoleniowych. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli jest podmiotem leczniczym wykonującym świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad osobami uzależnionymi od alkoholu realizuje: działania diagnostyczne w zakresie diagnozy nozologicznej i problemowej, programy psychoterapii uzależnień (program podstawowy i program pogłębiony), programy psychoterapii zaburzeń funkcjonowania członków rodziny, które wynikają ze spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych przez osoby bliskie (program psychoterapii dla członków rodzin), indywidualne świadczenia zapobiegawczo-lecznicze oraz rehabilitacyjne dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, działania konsultacyjno-edukacyjne dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu.

3. Zasoby w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega realizowany będzie w oparciu o współpracę z podmiotami działającymi w mieście, bądź też na jego rzecz oraz zgodnie z kompetencjami w wielosektorowych obszarach szeroko rozumianej ochrony zdrowia psychicznego.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie ul. Kopernika 3**

Celem działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu jest pomoc rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wspieranie rodzin

we właściwym wypełnianiu ich funkcji i zadań, pomoc osobom niepełnosprawnym, pomoc dzieciom pozbawionym opieki i wychowania.

Pomoc społeczna polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozpoznanych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Mieszkańcy Miasta Tarnobrzega – osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą korzystać ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. Specjalistyczne usługi opiekuńcze przeznaczone są dla: Osób dorosłych wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego tj.:

- chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne),
- upośledzonych umysłowo,
- wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez:

- zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi w przypadkach, gdy są jej pozbawieni oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie jest w stanie jej zapewnić.
- pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Zakres specjalistycznych usług opiekuńczych obejmuje: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspieranie, także w formie asystowania w codziennych czynnościach, interwencja i pomoc w życiu w rodzinie, w tym pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych – poradnictwo specjalistyczne, interwencje kryzysowe, wsparcie psychologiczne, rozmowy terapeutyczne, ułatwienie dostępu do edukacji i kultury, doradztwo, koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny, której członkiem jest osoba uzyskująca pomoc w formie specjalistycznych usług, kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z osobami bliskimi, współpraca z rodziną, kształtowanie odpowiedzialnych postaw wobec osoby chorującej, niepełnosprawnej, pomoc w załatwieniu spraw urzędowych, wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi, pielęgnacja – jako wspieranie procesu

leczenia, w tym pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, pilnowanie przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania, w szczególnie uzasadnionych przypadkach zmiana opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia, pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych, rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, pomoc mieszkaniowa.

W ramach specjalistycznych usług opiekuńczych prowadzone są zajęcia z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, z niepełnosprawnością intelektualną, z zaburzeniami rozwoju mowy. Terapeuci prowadzą zajęcia na podstawie programów przygotowanych przez terapeutów prowadzących (jeżeli dziecko jest objęte taką terapią) lub tworzą indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne w oparciu o deficyty występujące u dziecka oraz potrzeby rozwojowe. W zależności od potrzeb konstruowane są programy ukierunkowane na poprawę funkcjonowania dziecka w następujących sferach: koordynacja wzrokowo-ruchowa, motoryka mała i duża – ćwiczenia grafomotoryczne, doskonalenie czynności manipulacyjnych, ćwiczenia precyzyjnych ruchów dłoni, palców, ćwiczenia mające na celu utrzymanie prawidłowej postawy ciała, ćwiczenia wzmacniające wszystkie partie mięśni, naśladowanie, czynności poznawcze, percepcja wzrokowa, wspomaganie procesu rehabilitacji, rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: nawiązywanie kontaktu wzrokowego z rozmówcą, wzbogacanie zasobów słownictwa, ćwiczenia w budowaniu gramatycznie poprawnych zdań, rozwój społeczny, wchodzenie w interakcje społeczne, nawiązywanie kontaktu fizycznego i emocjonalnego, doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach nowych i miejscach publicznych, wdrażanie do zachowań akceptowalnych społecznie, dostarczanie przykładów rozwiązywania sytuacji konfliktowych na zasadzie porozumienia i akceptacji potrzeb innych osób, rozwój umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia: samoobsługa związana z ubieraniem się, przygotowaniem prostych posiłków, utrzymaniem porządku w swoim otoczeniu, kształtowanie nawyków higienicznych i dbania o wygląd zewnętrzny, podnoszenie poczucia wartości i pozytywnej samooceny dziecka, rozwijanie samoakceptacji i kształtowanie otwartych postaw, wspieranie opiekunów dziecka poprzez kształtowanie pozytywnych relacji dziecka z opiekunami, diagnozowanie trudności i sytuacji problemowych, wsparcie pedagogiczne, poradnictwo, współpraca w realizacji programu edukacyjno-terapeutycznego, współdziałanie ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Miasta Tarnobrzega korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba osób	21	25	37
w tym dzieci	10	14	26
Liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych	3 956	5 123	5 403

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

W sytuacji, gdy nie ma możliwości zapewnienia pomocy w miejscu zamieszkania osobie z zaburzeniami psychicznymi przysługuje prawo do umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej, który świadczy opiekę całodobową.

Tabela 2. Liczba mieszkańców Miasta Tarnobrzega (w tym z zaburzeniami psychicznymi) przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba osób chorych przewlekle	36	42	54
Liczba osób chorych psychicznie	12	13	17
Ogółem liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej	48	55	71

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

Specjalistyczne poradnictwo i wsparcie na rzecz osób i rodzin z problemem zdrowia psychicznego świadczą specjaliści zatrudnieni w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie tj. psycholog, asystenci rodziny, pracownicy socjalni oraz opiekunki świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Osoby te systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w szeregu szkoleń, kursów, warsztatów, konferencji, seminariów.

Osoby i rodziny, które znalazły się w sytuacji kryzysowej mogą skorzystać z pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego oraz telefonu zaufania w Punkcie Interwencji Kryzysowej działającym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

➤ **Dom Pomocy Społecznej ul. Kurasia 7**

Działalność adresowana jest do osób przewlekle somatycznie chorych, wymagających całodobowej opieki, nie mogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym w środowisku zamieszkania. Placówka czynna jest całą dobę. Organizacja pracy zapewnia mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, intymność, niezależność przy uwzględnieniu stopnia fizycznej i psychicznej sprawności. Dom świadczy podstawowe usługi w zakresie m.in.: potrzeb bytowych zapewniając mieszkanie, wyżywienie, potrzeby

opiekuńcze i pielęgnacyjne, wspomagające, polegające na umożliwieniu korzystania z terapii zajęciowej, rehabilitacji, kontaktach z rodziną i środowiskiem lokalnym.

➤ **Punkt Interwencji Kryzysowej ul. Kopernika 3**

Punkt czynny od poniedziałku do piątku w godz. 17.00 - 20.00 „Telefon zaufania” 15/822-13-13, czynny codziennie w godz. 17.00-20.00. "Telefon zaufania" Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego 801-889-880, czynny codziennie, także w weekendy, w godzinach od 17.00 do 22.00 (Koszt połączenia to koszt jednego impulsu, według stawki operatora).

Tabela 3. Liczba osób korzystających z konsultacji prawnych i psychologicznych Punktu Interwencji Kryzysowej w Tarnobrzegu w latach 2014-2016.

Osoby z chorobami/ zaburzeniami psychicznymi lub osoby niepełnosprawne intelektualnie	2014		2015		2016	
	Konsultacje		Konsultacje		Konsultacje	
	Psychologiczne	Prawne	Psychologiczne	Prawne	Psychologiczne	Prawne
	9	5	10	5	7	3

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

Osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi mogą również skorzystać z pomocy i informacji w zakresie możliwości korzystania z turnusów rehabilitacyjnych, zasad ubiegania się o sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych, dostosowania mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych, warsztatów terapii zajęciowej, możliwości korzystania z programów celowych realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych, podmiotów, których zadaniem jest pomoc osobom niepełnosprawnym, ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym ze względu na niepełnosprawność lub niezdolność do pracy. Zadania te finansowane są ze środków PFRON przekazanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych dla Miasta Tarnobrzega.

Tabela 4. Liczba osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi, które skorzystały z pomocy w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2014 – 2016.

	2014	2015	2016
Dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	93	91	92
Bariery w komunikowaniu się	4	1	4
Dofinansowanie imprez o charakterze sportowym,	9	13	8

kulturalnym, turystycznym, rekreacyjnym			
Turnusy rehabilitacyjne	27	23	28
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	ok.50	ok.50	ok.50
Ogółem:	183	178	182

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

➤ **Dom Dziennego Pobytu w Tarnobrzegu ul. Kopernika 3**

Dom Dziennego Pobytu jest jednym z działów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu. Jest ośrodkiem wsparcia, placówką półstacjonarną, zadaniem własnym gminy. Świadczy usługi opiekuńcze w szczególności dla osób, które ze względu na wiek wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych. Zapewnia pobyt dla 50 osób. Placówka czynna jest od poniedziałku do piątku w godz. 7.30 – 15.30. Istnieje możliwość skorzystania z obiadów. Obszarem działania Domu Dziennego Pobytu jest Miasto Tarnobrzeg. W Domu Dziennego Pobytu udział w zajęciach jest dobrowolny. W miejsce samotności i nudy proponuje się wspólne prace, rozmowy, spotkania z ciekawymi ludźmi, zajęcia muzyczne i taneczne, uroczystości okolicznościowe, które zbliżają ludzi do siebie. Często rodzą się nowe znajomości i przyjaźnie. Wspólne przedsięwzięcia kulturalne, towarzyskie, terapeutyczne, wysiłek ruchowy w sali rehabilitacyjnej mają istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne uczestników. Wyzwalają one wiarę we własne siły, poczucie godności i przydatności.

➤ **Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnobrzegu ul. Kopernika 3**

Środowiskowy Dom Samopomocy jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi tj. dla osób przewlekłe psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo a także wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Celem placówki jest udzielanie wsparcia w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, poprzez świadczenie usług w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowaniu w życiu społecznym. Dom zapewnia uczestnikom zajęć oparcie społeczne pozwalające im na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienie i integrację społeczną. Ponadto placówka prowadzi Klub Samopomocy w ramach którego byli uczestnicy, osoby oczekujące na miejsce, osoby deklarujące potrzebę okresowego wsparcia mogą korzystać z systematycznych oddziaływań terapeutycznych. Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnobrzegu realizuje cykliczne Grupy Wsparcia dla Rodzin Osób Chorujących Psychiczenie, prowadzi Punkt Wsparcia dla Osób po Kryzysie Psychicznym i ich Rodzin.

Placówka w ramach profilaktyki zdrowia psychicznego, celem integracji osób niepełnosprawnych, chorujących psychicznie realizuje liczne projekty, programy edukacyjne, przedsięwzięcia, w tym Dni Solidarności z Osobami Chorującymi na Schizofrenię.

➤ **Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Parafii MBNP ul. Wiślna 11**

Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzą rehabilitację społeczną i zawodową. W placówce działa pracownia terapii zajęciowej, pracownia komputerowa, pracownia rękodzielnicza ze stanowiskami krawieckie, gospodarstwa domowego, rękodzielnicza, plastyczna, arteterapii, stolarska, psychologiczna, logopedyczna i kinezyterapii. Wymienione pracownie posiadają wyposażenie odpowiednie do charakteru pracowni. Realizowane formy opieki i pomocy w środowisku rodzinnym i społecznym polegają na bezpośredniej współpracy z rodzinami uczestników zajęć oraz poprzez współpracę z instytucjami działającymi na terenie miasta tj. z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Poradnią Zdrowia Psychicznego, poradniami podstawowej opieki zdrowotnej, poradniami specjalistycznymi, Powiatowym Urzędem Pracy.

➤ **Warsztaty Terapii Zajęciowej PSOUU, Tarnobrzeg, al. Niepodległości 2**

Celem działania Warsztatów jest rehabilitacja społeczna i zawodowa do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. W Warsztatach prowadzona jest rehabilitacja społeczna uczestników, która realizowana jest przede wszystkim przez: przygotowania do maksymalnie samodzielnego życia, w którym uczestnik będzie mógł pełnić role zgodnie ze swoimi możliwościami, potrzebami, zainteresowaniami i oczekiwaniami otoczenia społecznego, przygotowania do pełnienia możliwie wielu realnych dla siebie ról aktywnego członka rodziny jako osoba samodzielna w samoobsłudze, zaradna, kompetentna w podstawowych pracach domowych, przygotowania do niezależnego i aktywnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, w kontaktach międzyludzkich, wyrabiania zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, wyrabiania umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi, aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Działalność Warsztatów wobec osób niepełnosprawnych polega na obserwacji mającej na celu określenie możliwości psychofizycznych uczestników, ich predyspozycji, zainteresowań. Plan Warsztatów Terapii Zajęciowej uwzględnia następujące etapy rehabilitacji: etap diagnostyczno – przygotowawczy, terapia zajęciowa, rehabilitacja zawodowa i społeczna.

➤ **Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna ul. Kościuszki 30**

Poradnia realizując swoje zadania statutowe obejmuje również opieką dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znaczącym i głębokim, dzieci autystyczne, w tym z Zespołem Aspergera. Opieka dotyczy głównie diagnozy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej oraz wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i zajęć rewalidacyjno – wychowawczych, a w przypadku dzieci autystycznych i z Zespołem Aspergera również psychoterapii. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Tarnobrzegu jest placówką publiczną. Zakres i cel jej działania to pomoc psychologiczno - pedagogiczna i logopedyczna udzielana dzieciom od momentu urodzenia, oraz pomoc młodzieży w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Do zadań Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej należy w szczególności:

- diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, w tym: predyspozycji i uzdolnień, przyczyn niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności w uczeniu się,
- wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży: szczególnie uzdolnionych, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z zaburzeniami komunikacji językowej, z chorobami przewlekłymi,
- prowadzenie terapii dzieci i młodzieży, w zależności od rozpoznanych potrzeb, w tym dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, z zachowaniami dysfunkcyjnymi, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz ich rodzin,
- pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia, zawodu oraz planowaniu kształcenia kariery zawodowej oraz wspieranie nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- wspomaganie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą,
- pomoc rodzinom i nauczycielom w rozwiązywaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży,
- podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży w tym udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzicom,

- współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się, w tym ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I-III szkoły podstawowej,
- współpraca z przedszkolami, szkołami i placówkami przy opracowaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno- terapeutycznych,
- współpraca w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki pomocy psychologiczno- pedagogicznej,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji przedszkola, szkoły lub placówki, w tym udzielanie nauczycielom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno- wychowawczych,
- prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli,
- udzielanie we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczej i specjalistom udzielającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach, placówkach.

W poradni działa zespół orzekający, który wydaje:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno- wychowawczych,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego
- oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny.

Poradnia realizując swoje zadania statutowe obejmuje opieką dzieci i młodzież.

➤ **Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci ul. Sienkiewicza 211**

Dom Pomocy Społecznej jest placówką opiekuńczą, świadczącą całodobowe usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające dla osób upośledzonych umysłowo. Dom prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP NP. Do zadań Domu Pomocy Społecznej należy między innymi zapewnienie całodobowej opieki dla 67 osób niepełnosprawnych intelektualnie, zaspokojenie ich potrzeb życiowych, edukacyjnych, kulturalnych, społecznych i religijnych na poziomie obowiązującego standardu, do których należy zapewnienie miejsca zamieszkania, wyposażenia w odzież i obuwie stosowne do pory roku, wyżywienia, również dietetycznego zgodnie ze wskazaniem lekarza, zapewnienie opieki lekarza i pielęgniarki, zabiegów rehabilitacyjnych, terapii zajęciowej, dostępu do kultury, oświaty i rekreacji a także opieki duchowej.

➤ **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności ul. Kopernika 3**

Do zadań Zespołu należy orzekanie o ustaleniu niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności oraz ustalenie wskazań dotyczących w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, w tym specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywacji zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez placówki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy w samodzielnej egzystencji, współdziałania opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji, spełnianie przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8, ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności mieszkańców Tarnobrzega z podaniem przyczyn w latach 2014-2016 r.

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
	2014	2015	2016
01-U upośledzenia umysłowe	9	12	6
02-P choroby psychiczne	118	133	136

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu.

Z informacji uzyskanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu wynika, że najwięcej wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wydano w 2015 r.

➤ **Zespół Szkół Specjalnych w Tarnobrzegu ul. M. Dąbrowskiej 10 a**

Szkoła specjalna jako podstawowa jednostka organizacji systemu oświaty specjalnej jest instytucją zajmującą się opieką, wychowaniem, kształceniem, rehabilitacją (rewalidacją), resocjalizacją dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych z zaburzonym zachowaniem. Zajmuje istotne miejsce wśród współczesnych form kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Realizuje specyficzne zadania edukacyjno-wychowawcze z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb uczniów niepełnosprawnych. Warto jednak podkreślić, że fundamentalnym celem kształcenia specjalnego – niezależnie od stopnia upośledzenia – jest przygotowanie ucznia w miarę możliwości do samodzielnego życia, w którym pełnione role będą harmonizowały z potrzebami jednostki i oczekiwaniami społecznymi.

Jest publiczną placówką kształcenia specjalnego dla:

- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej umysłowo w stopniu lekkim
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej umysłowo w stopniu umiarkowanym

Cykl kształcenia obejmuje:

- szkołę podstawową

- gimnazjum
- szkołę przysposabiającą do pracy dla młodzieży niepełnosprawnej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym.

Do Szkoły przyjmowane są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, posiadający aktualne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną i skierowanie wydane przez organ prowadzący. Szkoła współpracuje z rodzicami, integruje się z najbliższym środowiskiem, co roku za okazanie pomocy Szkole wręcza sponsorom Certyfikaty Przyjaźni, uczestniczy w licznych konkursach plastycznych, przeglądach artystycznych, zawodach sportowych, włącza się do ogólnopolskich programów np. Szkoły Promującej Zdrowie.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie Miasta Tarnobrzega

➤ Stowarzyszenie "Maja" im. Marii Delimaty ul. Św. Barbary 12

Stowarzyszenie „Maja” w Tarnobrzegu od 2013 roku prowadzi Punkt wsparcia dla osób i rodzin z doświadczeniem kryzysu zdrowia psychicznego. W Punkcie wsparcia można skorzystać z:

- bezpłatnego, indywidualnego poradnictwa i pomocy psychologicznej, terapeutycznej oraz innej niezbędnej w sytuacji kryzysu psychicznego. Poradnictwo świadczą psychologowie, psychoonkolog, certyfikowani terapeuci środowiskowi, pielęgniarka psychiatryczna, pracownik socjalny, mediator. W szczególnie uzasadnionych sytuacjach specjaliści świadczą pomoc także w miejscu zamieszkania osoby i rodziny w kryzysie.
- grupowych treningów umiejętności społecznych dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
- zajęć plastycznych (arteterapii) dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz innymi niepełnosprawnościami.
- grupy wsparcia dla rodziców dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i innymi niepełnosprawnościami.
- ze zbiorów Biblioteki-Wypożyczalni pomocy edukacyjnych i terapeutycznych (literatura na temat zaburzeń ze spektrum autyzmu i ich terapii, pomoce edukacyjne, terapeutyczne).

➤ Stowarzyszenie profilaktyczne "Brzeg" ul. Skarbka 30

Stowarzyszenie Profilaktyczne „Brzeg” prowadzi szerokie działania edukacyjne i profilaktyczne na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych:

- rozpoznaje i diagnozuje zjawiska patologii społecznej,

- realizuje programy edukacyjno-profilaktyczne,
- udziela porad rodzicom w sprawach wychowawczych,
- organizuje i prowadzi szkolenia i terapię dla rodziców,
- pomaga rodzinom w kryzysach poprzez terapię rodziną, indywidualną oraz mediacje i grupy wsparcia,
- prowadzi działalność szkoleniową,
- wspiera nauczycieli i wychowawców,
- organizuje punkty konsultacyjne w sprawach uzależniania się młodzieży od narkotyków i alkoholu,
- prowadzi zajęcia profilaktyczne z młodzieżą.

Zajmuje się działalnością szkoleniową i profilaktyczno – terapeutyczną dotyczącą m.in. uzależnień, agresji i przemocy oraz kryzysów rodzinnych.

Swoją ofertę kierują do dzieci, młodzieży i dorosłych. Prowadzą zajęcia profilaktyczne z dziećmi oraz edukację rodziców w zakresie profilaktyki uzależnień. Wskazują placówki, w których można uzyskać specjalistyczną pomoc i wsparcie.

➤ **Tarnobrzесkie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Chorujących Psychiczenie "Ogniwo" ul. Św.Barbary 12/3**

Podstawowym celem Stowarzyszenia jest działalność na rzecz dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów: niepełnosprawnych, chorych psychicznie, cierpiących na inne zaburzenia czynności psychicznych oraz osób wymagających wsparcia psychicznego, ich rodzin, opiekunów. Cel główny jest realizowany poprzez cele szczegółowe, m.in.:

- wyrównywanie na płaszczyźnie zdrowotnej, społecznej i zawodowej szans życiowych osób niepełnosprawnych, osób chorych psychicznie, osób cierpiących na inne zaburzenia czynności psychicznych oraz osób wymagających wsparcia psychicznego,
- wspieranie rodzin w zakresie możliwości harmonijnego funkcjonowania rodziny dotkniętej niepełnosprawnością, chorobą psychiczną lub innymi zaburzeniami czynności psychicznych jednego z jej członków,
- inicjowanie i organizowanie sieci wzajemnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego i ich rodzin, opiekunów,
- rozwój środowiskowych form wsparcia i rehabilitacji umożliwiających powrót do codziennego życia osobom niepełnosprawnym, osobom chorującym psychicznie lub osobom cierpiącym na inne zaburzenia czynności psychicznych, osobom wymagającym wsparcia psychicznego i ich rodzinom, opiekunom,
- edukację w zakresie kształtowania właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne

- zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego i ich rodzin, opiekunów,
- działania mające na celu kształtowanie postaw sprzyjających integracji społecznej osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób cierpiących na inne zaburzenia czynności psychicznych, osobom wymagającym wsparcia psychicznego poprzez ich aktywne uczestnictwo w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce zgodnie z ich zainteresowaniami, potrzebami i możliwościami,
 - działania zmierzające do możliwie pełnego usamodzielnienia osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie, osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego,
 - wspieranie i umożliwianie rozwoju indywidualnych zdolności i aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego,
 - promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego,
 - działania mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego, promocję i ochronę zdrowia, w tym zwłaszcza zdrowia psychicznego,
 - działania na rzecz upowszechniania i ochrony wolności, praw człowieka oraz swobód obywatelskich osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego,
 - współpraca z instytucjami państwowymi, organizacjami pozarządowymi w zakresie rehabilitacji i przygotowania osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego do samodzielnego życia w środowisku,
 - upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, wspieranie i propagowanie twórczości w różnych dziedzinach sztuki, w tym promocja talentów osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego,
 - promocję i wspieranie wolontariatu,
 - działanie na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, osób chorujących psychicznie lub osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, osób wymagających wsparcia psychicznego.

➤ **Sandomierskie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Zdrowia Psychicznego „Nadzieja” Biuro terenowe w Tarnobrzegu ul. Św. Barbary 12/2**

Celem działalności Stowarzyszenia jest:

- świadczenie różnorodnych form pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych, w tym szczególnie chorych psychicznie, neurologicznie ich rodzin i opiekunów, oraz wyrównywanie szans tych osób,
- inicjowanie i organizowanie samopomocy wzajemnej w dążeniu do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- zapewnienie opieki i ochrony prawnej,
- organizacja działalności rehabilitacyjnej, oświatowej, edukacyjnej, kulturalnej, krajoznawczej, oraz na rzecz ochrony środowiska,
- promocja i ochrona zdrowia psychicznego,
- promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa oraz współpraca z instytucjami rynku pracy.

4. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Miasta Tarnobrzega

Stan i struktura zatrudnienia. Jednym z istotnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego jest bezrobocie, które najczęściej prowadzi do zaburzeń depresyjnych, nerwicowych oraz wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu. Zaburzenia psychiczne stanowią ogromne obciążenie dla poszczególnych osób i rodzin, mogą zmniejszać szanse na zatrudnienie, wydajność pracy i wysokość zarobków.

Na terenie Miasta Tarnobrzega Powiatowy Urząd Pracy realizuje zadania z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w tym m. in. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia indywidualne i grupowe, finansowanie dodatków aktywizacyjnych oraz realizacja instrumentów rynku pracy.

Tabela 1. Liczba osób bezrobotnych w latach 2014-2016 oraz liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Tarnobrzegu w latach 2014-2016 z wyszczególnieniem na płeć:

	2014			2015			2016		
	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M
bezrobotni	2749	1401	1348	2351	1221	1130	2083	1100	983
bezrobotni niepełnosprawni	131	62	69	142	69	73	116	57	59

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu większą liczbę osób bezrobotnych stanowią kobiety, najwięcej zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych było w 2015 r.

Tabela 2. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych według wykształcenia w latach 2014-2016.

Wykształcenie	2014	%	2015	%	2016	%
Wyższe	16	12,2	16	11,3	19	16,4
Policealne i średnie zawodowe	43	32,8	39	27,5	36	31,0
Średnie ogólnokształcące	17	13,0	15	10,6	10	8,6
Zasadnicze zawodowe	34	26,0	49	34,5	30	25,9
Gimnazjalne i poniżej	21	16,0	23	16,2	21	18,1
Ogółem	131	100,0	142	100,0	116	100,0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu.

Powyższe dane przedstawiają największą liczbę osób niepełnosprawnych bezrobotnych w latach 2014-2015, są to niepełnosprawni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Tabela 3. Liczba niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Tarnobrzega zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnobrzegu w latach 2014-2016 według stopnia niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	2014	%	2015	%	2016	%
Znaczny	3	2,3	3	2,1	5	4,3
Umiarkowany	46	35,1	62	43,7	50	43,1
Lekki	82	62,6	77	54,2	61	51,6
Ogółem	131	100,0	142	100,0	116	100,0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

Osoby niepełnosprawne mają prawo do pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz do korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga prawo do pracy w warunkach dostosowanych do ich potrzeb.

V. CELE I PRIORYTETY PROGRAMU

Celami głównymi Programu są:

- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb,
- prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi,
- monitorowanie i ocena skuteczności działań realizowanych w ramach Programu.

Do celów szczegółowych i zadań Programu należą:

- upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej,
- upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
- udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom,
- aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi,
- skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

W zakresie prowadzenia działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi: opracowanie ogólnych zasad postępowania dotyczących przedstawiania wizerunku osób z zaburzeniami psychicznymi w mediach, prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych dotyczących konieczności respektowania praw osób z zaburzeniami psychicznymi. W zakresie monitorowania i oceny skuteczności działań realizowanych w ramach Programu: gromadzenie i analizowanie sprawozdań zawierających informacje dotyczące realizacji zadań wynikających z Programu, przekazywanych przez podmioty wskazane w Programie.

Celem jednostek samorządu terytorialnego jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb ze szczególnym uwzględnieniem udzielenia wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom, i nauczycielom, wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży w szkołach, przedszkolach i placówkach. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega ma na celu ograniczenie zagrożeń dla zdrowia psychicznego oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskiego otoczenia, zapewnienie wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki i pomocy oraz integrowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej poprzez tworzenie lokalnego Centrum Zdrowia Psychicznego (CZP), zapewniającego mieszkańcom Tarnobrzega i okolic środowiskową (stacjonarną i niestacjonarną) opiekę w zakresie zdrowia psychicznego.

Istotnym elementem utrzymania zdrowia psychicznego jest udzielenie wczesnej pomocy specjalistycznej ludziom zagrożonym utratą zdrowia psychicznego, w szczególności tym, którzy znaleźli się w stanie kryzysu psychicznego. W ramach poniższych priorytetów znajdują się działania informacyjne o dostępnych formach pomocy z zakresu poradnictwa psychospołecznego i interwencji kryzysowej.

Uwzględniając założenia Programu, ustalono priorytety dla Miasta Tarnobrzega, które mają ograniczyć problemy mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego. Zespół do spraw opracowania i koordynowania realizacji Programu uznał za priorytetowe działania w obszarach: upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, wczesna pomoc psychospołeczna jako element promocji zdrowia psychicznego.

Priorytety Programu:

- promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, w tym upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań, stylu życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i kryzysowych,
- wszechstronna edukacja mieszkańców Miasta Tarnobrzega w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w celu obniżenia poziomu uprzedzeń i lęku społeczeństwa przed osobami z zaburzeniami psychicznymi, kształtowania postaw otwartości na problemy i potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym ze szczególnym uwzględnieniem roli mass mediów,
- zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi: kampanie informacyjno-edukacyjne, organizacja spotkań integracyjnych, obchody ważnych dla środowiska osób niepełnosprawnych, w tym przewlekle chorujących psychicznie świąt i uroczystości (Dnia Godności Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie, Dni Solidarności z Osobami Chorującymi na Schizofrenię), upowszechnianie sportu, popularyzowanie twórczości osób z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienie i upowszechnianie różnych form pomocy i oparcia medycznego i społecznego,
- aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi: wspieranie zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi przez PUP,
- promowanie zdrowia psychicznego w przedszkolach, szkołach (stres, depresja, bulimia, anoreksja – zaburzenia odżywiania),
- wspieranie rodzicielstwa, zapobieganie następstwom zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych (niewydolność rodzicielska),
- wsparcie rodzin z doświadczeniem kryzysu psychicznego, przemocy,
- wczesna diagnostyka i rehabilitacja deficytów rozwojowych,

- konkursy na rzecz realizacji w/w zadań w zakresie współpracy Urzędu Miasta Tarnobrzega z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja działań określonych w ww. priorytetach zdrowia psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022 uzależniona jest od szerokiej współpracy na poziomie lokalnym wielu podmiotów, instytucji, organizacji pozarządowych oraz profesjonalistów reprezentujących służbę zdrowia, pomoc społeczną, edukację i itp.

Źródłami finansowania zadań będą środki własne, środki NFZ w ramach zawartych kontraktów, środki pochodzące z PEFRON, środki pozabudżetowe.

Sprawozdawczość - Zgodnie z pkt. 5 Załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U.z 2017 r. poz. 458) podmioty realizujące NPOZP przesyłają ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, w terminie do dnia 15 maja, roczne sprawozdania z wykonania zadań wynikających z NPOZP zrealizowanych w roku poprzednim.

Zarządzanie i monitorowanie Programem

Funkcję koordynatora pełni lokalny zespół koordynujący realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Mieszkańców Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022 powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Tarnobrzega nr 49/2018 z dnia 8 lutego 2018 r. w skład którego wchodzi przedstawiciele instytucji :

- Urzędu Miasta Tarnobrzega,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu,
- Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej w Tarnobrzegu,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Tarnobrzegu.

VI. PODSUMOWANIE

Nie ma zdrowia bez zdrowia psychicznego

Zdrowie psychiczne jest ważnym elementem zdrowia. Problemy ze zdrowiem psychicznym coraz częściej dotyczą wielu osób. Im wyższa świadomość społeczna dotycząca chorób psychicznych, tym większa możliwość wczesnego wykrycia zaburzeń oraz większa możliwość stworzenia odpowiednich warunków do życia osobom, których ten problem bezpośrednio dotyczy. Brak wiedzy na temat chorób psychicznych skutkuje brakiem tolerancji, strachem, dyskryminacją osoby chorej i jej izolacją społeczną. Program dla Miasta Tarnobrzega ma charakter otwarty i przy zaangażowaniu władz publicznych, zainteresowanych stron będzie realizowany w miarę pojawiających się potrzeb mieszkańców oraz możliwości prawnych i finansowych samorządu.

Oczekiwane efekty

Wzrost świadomości społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, otwarcie środowiska lokalnego na potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi, wsparcie psychologiczno - pedagogiczne uczniów, rodziców, i nauczycieli, zwiększenie i poszerzenie informacji na temat dostępności pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi, zmiana postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, przeciwdziałanie stygmatyzacji i dyskryminacji, ignorancji procesom napiętnowania, nierównego traktowania i wykluczenia osób z zaburzeniami psychicznymi.

GŁOSOWANIE

8.

Głosowanie nad uchwałą w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Tarnobrzega na lata 2018-2022.

TYP GŁOSOWANIA

Jawne

DATA GŁOSOWANIA

26.07.2018 15:47

LICZBA UPRAWNIONYCH

21

GŁOSY ZA

16

LICZBA OBECNYCH

17

GŁOSY PRZECIW

0

LICZBA NIEOBECNYCH

4

GŁOSY WSTRZYMUJĄCE SIĘ

0

GŁOSY NIEODDANE

1

KWORUM ZOSTAŁO OSIĄGNIĘTE

UPRAWNIENI DO GŁOSOWANIA

LP	NAZWISKO I IMIĘ	GŁOS	LP	NAZWISKO I IMIĘ	GŁOS
1	Dariusz Bożek	za	12	Leszek Ogorzałek	za
2	Jan Dziubiński	za	13	Sławomir Partyka	nieobecny
3	Bożena Kapuściak	za	14	Robert Popek	za
4	Barbara Kłeczek	za	15	Robert Rębisz	za
5	Dariusz Kołek	nieobecny	16	Wiktor Stasiak	nieobecny
6	Marian Kołodziej	za	17	Waldemar Stępak	nieoddany
7	Grzegorz Kozik	za	18	Waldemar Szwedo	za
8	Norbert Mastalerz	za	19	Stanisław Uziel	za
9	Halina Mudrecka	za	20	Marian Ziolo	za
10	Mariusz Myszkowski	nieobecny	21	Witold Zych	za
11	Łukasz Nowak	za			